

Jeden zemřel za všechny

Velký pátek 2025

Bratři a sestry, kdybychom mohli slyšet mlčenlivý výkřik, který neustále stoupá z celého lidstva, uslyšeli bychom slova: „Nechci zemřít!“

Velký pátek – den, kdy zemřel Kristus – přitahuje naši pozornost k ústřednímu tajemství lidské existence. Jistý básník vyjádřil holou pravdu našeho konečného bytí takto: „Člověk je jako vlna, která se valí a pění v moři a neví, o jaký břeh se rozbije.“ A žalmista dodává: „Naše léta jsou jako tráva. Zrána kvete a bují, večer je skosena a vadne.“ Vědomí, že se blíží večer života našeho – nebo života našich blízkých – může být buď zdrojem rostoucí nervozity, nebo příležitostí k hluboké náboženské zkušenosti. Všechno záleží na tom, jak se postavíme k tajemství smrti Kristovy.

Potlačování myšlenky na smrt – tolik rozšířené v materialistickém světě – je velmi vyčerpávající strategie. Stojí námahu, stálou pozornost a ustavičné duševní úsilí, jako když chce člověk udržet pokličku, která se chce mermomocí zvednout. Nemáme-li totiž pro záhadu smrti žádné uspokojujivé světlo, musíme vynaložit značnou část svých životních sil na to, abychom si myšlenku na smrt udrželi, co nejdál od těla. Proto také mnoho lidí jede o Velikonocích raději někam na hory nebo do termálů užívat prodlouženého víkendu, jen aby se nemuseli ptát, proč je vlastně ten Velký pátek v kalendáři svátečním dnem.

Co k tomu všemu může říct křesťan? Něco jednoduchého a velkolepého: že smrt skutečně existuje a je největším z našich problémů, ale že Ježíš Kristus ji přemohl! Lidská smrt už není stejná jako dřív. Došlo totiž k rozhodujícímu zásahu Boha do dějin, takže smrt člověka ztratila svůj fatální osten, podobně jako když obávaný virus nemoci covid-19 zmutoval Božím řízením počátkem roku 2022 do prakticky neškodné varianty omikron. Římský voják, který stál na Golgotě naproti umírajícímu Ježíšovi a viděl, jak vydechl naposled, prohlásil: „Tento člověk byl opravdu Boží Syn“ (Mk 15,39). Voják, který se dobře vyznal v bojovnících, poznal, že „hlasitý výkřik“, který vydal Ježíš, když umíral, byl výkřikem vítěze, nikoli poraženého.

Jak přemohl Ježíš smrt? Nikoli tím, že by se jí vyhnul, že by ji zahnal jako nepřítele na útěk. Přemohl ji tím, že ji podstoupil, že v sobě vychutnal celou její hořkost. Přemohl ji zevnitř, nikoli zvenčí.

Liturgie nám ve druhém čtení připomněla dojemné svědectví o Ježíšově postoji ke smrti: „Kristus, v době, kdy jako člověk žil na zemi, přednesl s naléhavým voláním a se slzami vroucí modlitby k tomu, který měl moc ho ze smrti vysvobodit...“ (Žid 5,7). To znamená, že v Ježíši máme velekněze, který soucítí s našimi slabostmi, zejména s naším strachem ze smrti. Evangelisté si v Bibli několikrát všímají, že Ježíš na veřejnosti plakal. A ve dvou ze tří případů šlo o reakci na smrt druhého člověka. Když pak se přiblížila Ježíšova vlastní smrt, zmocnila se ho v Getsemanech hrůza a úzkost! Ježíš tedy rozhodně nepřistupoval ke smrti jako někdo, kdo ví, že má v rukávu eso, s nímž se v pravou chvíli vytasí. Ježíš se naprosto lidským způsobem pohroužil do smrti jako ten, kdo překračuje práh po tmě a neví, co ho čeká za prahem. Podpírala ho pouze neochvějná důvěra v Otce, a proto zvolal: „Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha“ (Lk 23,46).

Teprve poté, co se Ukřižovaný při vzkříšení vrátil z říše zemřelých, přinesl nám potřebné světlo, takže s ním můžeme vstupovat do brány smrti pokojně. Ježíš totiž – a to je velká křesťanská zvěst – nezemřel jen za sebe, nezanechal nám příklad hrdinné smrti jako někteří jiní lidé. On udělal to, co apoštol Pavel vyjádřil slovy: „Jeden zemřel za všechny“ (2 Kor 5,14). Nad tímto výrokiem nekřičíme

radostí jen proto, že ho nebereme dost vážně a doslova. Pavel však svoji myšlenku rozvíjí dál při úvaze o svátosti křtu, kterou v liturgii uslyšíme při velikonoční vigílii. Ve křtu jsme byli ponořeni do Kristovy smrti, a tím také do jeho vítězství nad ní! V listu Židům o tom čteme: „Boží Syn vzal na sebe tělo a krev, jaké máme my, „aby svou smrtí zbavil moci toho, který má vládu nad smrtí, totiž ďábla, a vysvobodil všechny, kteří byli po celý život drženi v otroctví strachem před smrtí“ (Žid 2,14n).

Milovaní, jestli je na smrti něco opravdu děsivého, tak je to samota. Když jsem před několika dny navštívil umírajícího muže z naší farnosti a zeptal se, jak bych mu mohl pomoci, odpověděl: „přítomností“. Jenže tato tolik potřebná útěcha z blízkosti druhého člověka, který mě před branami smrti podrží za ruku, nestačí. V onom okamžiku bude muset být každý sám sebou...

Toto však dnes už také není úplně pravda díky vykupitelské smrti bohočlověka Ježíše. Písmo říká: „Když jsme s ním umřeli, budeme s ním také žít“ (2 Tm 2,11). Jinými slovy: Je možné umírat ve dvou! Přímo v bráně smrti mě může čekat Pán a já mohu volat spolu s žalmistou: „Když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se báti zlého, vždyť se Ty se mnou jsi“ (Žl 23,4).

Na Velký pátek začíná v církvi tradičně nověna k Božímu milosrdenství. Při ní si máme na devět dní postavit před oči zářivý obraz vzkříšeného Ježíše, který nám žehná uprostřed každé životní zkoušky. Naši základní odpověď je důvěra. Na obraze Božího milosrdenství nelze přehlédnout ostrý kontrast mezi postavou Krista a okolní temnotou, ze které jakoby vystupuje. To je pro nás důležitý vzkaz. Ježíš dokáže projít VŠECHNO, čím se my lidé trápíme, aby nám pomohl a dodal odvahy – smrt nevyjímaje.

Bratři a sestry, abychom se ozbrojili proti smrti, nemusíme dělat nic jiného než se přimknout k Pánu. Být zakotveni v Kristu vírou, jako kotví loď na mořském dnu, aby mohla odolat nenadálé bouři. Míra sjednocení s Kristem bude mírou naší bezpečnosti před smrtí.

Svatý František z Assisi dosáhl tohoto sjednocení v míře dokonalé. Když byl blízko smrti, přidal ke své písni o stvoření sloku: „Bud' veleben, můj Pane, za naši sestru tělesnou Smrt, které žádný člověk neujde.“ A když mu oznámili, že se blíží konec, zvolal: „Bud' vítána, má sestro Smrti!

Smrt změnila svoji tvář: věřícímu člověku se stala sestrou. A to je důvod, proč je třeba Velký pátek uchovávat v srdci jako památný a sváteční.

Včera jsme si připomněli, jak Ježíš při večeři ustanovil Eucharistii a v ní předjal svou vlastní smrt. Zbavil smrt náhody a nahodilých výkladů. Dal jí smysl, jaký chtěl on, a ne jeho nepřátelé: udělal z ní památku nové smlouvy, smír za hříchy, nejvyšší oběť lásky nabídnutou Otci za lidi. „Vezměte a jezte,“ pravil, „toto je mé tělo, které se za vás vydává.“ Při každém mši nabízí také nám tuto úžasnou možnost – dát ve spojení s ním předem smysl naší smrti. Také ona se může stát finálním akordem životní symfonie plné vděčnosti. Může se stát pečeti na naší životní oběti, kterou přinášíme z lásky k Bohu i k lidem, pro které jsme strávili svou sílu.

Milovaní, jednoho dne, když se schylovalo k večeru, řekl Ježíš u jezera svým učedníkům: „Přeplavme se na druhý břeh!“ (Mk 4,35). Přejde den a přijde večer, kdy řekne tato slova také nám. Blaze těm, kdo budou v tu chvíli ochotni vzít ho s sebou na loď.

Veliký dík se dnes ozývá ze srdcí věřících křesťanů a celého vykoupeného lidstva: Díky tobě, Pane Ježíši Kriste, za tvůj statečný zápas, krvavý pot i za vítězný výkřik na kříži. Díky tobě ve jménu toho, kdo ví i kdo neví, že jsi na něj zemřel. Bud' blízko, těm, kdo právě opouštějí náš svět a opakuji jim to, co jsi řekl dobrému lotru na Golgotě: „Dnes budeš se mnou v ráji!“

Hluboká náboženská zkušenost, kterou před námi otevírá velkopáteční meditace nad tajemstvím vykoupení v Kristově smrti a vzkříšení, by mohla znít třeba takto:

„Čeká mě den a když tě potkám, Pane, ponesu lehčej jeho žár.
Čeká mě noc a cokoliv se stane, nestihne moji duši zmar.“ (Petr Eben)

*Toto kázání bylo zpracováno P. Tomášem Klíčem
s pomocí myšlenek papežského kazatele Raniera Cantalamessy.*